

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

První rozmluvy na Hanspaulce

Vítězslav Kremlík:
IPCC podvádí veřejnost

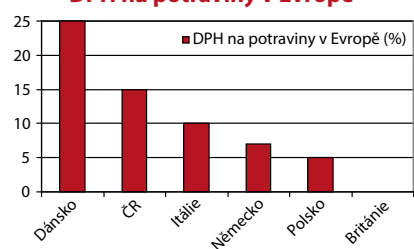
Otázka IVK: Jsou u nás potraviny dražší než u sousedů? (**Petr Bendl, Petr Havel, Miroslav Toman, Milan Teplý, Vít Bárta, Andrej Babiš, Lukáš Kovanda**)

Václav Klaus:
Úvaha o stavu českého ekonomického školství

Ladislav Jaki:
Analytický komentář IVK – Druhý důchodový pilíř je z papíru

ČERVNOVÝ GRAF IVK

DPH na potraviny v Evropě

Zdroj: Eurostat, 2013

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 20. 6. 2013

První Rozmluvy na Hanspaulce

Václav Klaus

V pondělí 3. června 2013 se uskutečnilo první z „malých“, tzn. nikoliv pro širší veřejnost přístupných setkání organizovaných Institutem Václava Klause, které jsme nazvali „Rozmluvy na Hanspaulce“. Rozsah pozvaných je dán velikostí prostor hanspaulského zámečku. Prvního setkání se zúčastnilo 16 diskutujících, což je méně, než jsme plánovali, ale bylo to způsobeno tím, že právě v této chvíli kulminovaly povodně a řada pozvaných se do pražských Dejvic nemohla dostat.

Obsahem první rozmluvy bylo téma „Absence idejí v české politice“. Názor, že je tomu tak, sdílela drtivá většina účastníků. Jediným sporem bylo to, zda jde o skutečnou absenci idejí, nebo „jen“ o jejich zamlčování, zakrývání či dokonce neuvědomování si jich. Řada účastníků kritizovala ideovou vyprázdňenost etablovaných politických stran u nás, řada dalších zdůrazňovala, že tyto etablované strany snad až tak ideově prázdné nejsou, ale že my jejich ideologií nesdílíme. Ideje zde tedy jsou, ale pouze „naše ideje jsou v defenzivě“.

Žijeme v době drtivé převahy levicové, zeleno-socialistické ideologie.

Řada účastníků to cítí tak, že žijeme v době drtivé převahy levicové, zeleno-socialistické ideologie a že pravice (naše, ale i evropská) proti novým levicovým ideologiím neumí dostatečně argumentovat. Prosazování idejí postmoderní levice je umožněno defenzivou pravice, která neumí demaskovat levice, neumí ukázat, že levicové ideje jdou proti svobodě. Shrnutím těchto postojů je výrok jednoho z účastníků, že „vítězem dnešní doby není M. Thatcherová, ale Cohn-Bendit“.

Byla položena i otázka, zda nejsme na ideovou vyprázdňenost politiky citlivější – díky naší zkušenosti s komunismem – než v jiných částech Evropy, které podobnou zkušenost jako my neměly. Snad i proto jsme po pádu komunismu na jistý čas uspěli ve

vytvoření ideově zřetelných politických stran. Netrvalo to však dlouho. V posledních deseti-patnácti letech jsme ale už asi skutečně „vstoupili do Evropy“, myšleno do politicky a ideově vyprázdňené Evropy. Proto vznikla logická otázka: není už dnešní ideová vyprázdňenost novou normalností, jakkoli se nám to nelíbí a nejsme ochotni se s tím smířovat.

Explicitní střet idejí je třeba do politiky vrátit. Jedině tak může mít politika smysl.

Zamýšleli jsme se i nad tím, co z toho jsme si „vyrobili“ sami a co z toho je důsledkem „zúženého manévrovacího prostoru“, který vznikl jako důsledek evropského „ústavního uspořádání“, kdy se role jednotlivých členských států radikálně snižuje a kdy agendu a témata nastoluje byrokraticko-úřednická Evropská komise, zatímco ostatní pouze reagují a jsou v defenzivě. Vede to až k „demontáži parlamentní demokracie“. Sebevědomí institucí Evropské unie v posledních letech radikálně narůstá.

Náš „příspěvek“ k tomuto stavu, k poztrácení či potlačení idejí, byl způsoben i tím, že došlo k rozpadu – v 90. letech ještě převládající – „centralizovanosti“ české politiky. Jinak řečeno, „národní parlament přestal být jádrem našeho politického systému“, což bylo způsobeno třemi faktory a jejich synergickým efektem:

- vytvořením druhé komory parlamentu, Senátu;
- rozdělením ČR do 14 krajů;
- vstupem do Evropské unie.

To přispělo k vyprázdňení idejí, k nárůstu politického marketingu, k posílení moci a síly mediálních agentur (oproti politickým stranám), k technokraticko-úřednickému rozhodování.

Řada účastníků zdůrazňovala nezbytnost „odvážně a nahlas“ říkat základní politické ideje a prosadit je do myšlení a jednání politických stran. Absence odvahy je možná ještě významnějším faktorem než absence či slabost idejí. Explicitní střet idejí je třeba do politiky vrátit. Jedině tak může mít politika smysl. Možná stojí za to jako závěr použít jednu ze závěrečných vět celé diskuse: „Stojíme znova úplně na začátku.“

Institut Václava Klause, 4. června 2013.

IPCC podvádí veřejnost

Vítězslav Kremlík,
historik, anglista
a překladatel

V září 2013 má vyjít již pátá zpráva OSN o stavu klimatu (AR5). Je tedy vhodná doba zhodnotit dosavadní úspěchy Mezivládního panelu OSN pro změny klimatu (IPCC). Jsou klimatické modely, z nichž IPCC vychází, spolehlivé? Jsou globální změny klimatu způsobeny člověkem, nebo jde o přírodní procesy? Nepodvádí se s klimatologickými daty? Máme věřit katastrofickým scénářům, nebo je na místě klid a pokora?

Omyly klimatických modelů

O založení IPCC se rozhodlo v půli 80. let na schůzi v rakouském Villachu. Tam bylo vzneseno varování, že do roku 2030 mohou teploty stoupnout o 3°C. Dnes už víme, že se nic takového nevyplnilo. Počátkem roku 2013 předseda IPCC, železniční inženýr Pachauri, uznal, že už sedmáct let není žádné statisticky prokazatelné oteplování. O vánocích 2012 britští klimatologové z Met Off opravili svou předpověď a neočekávají žádné oteplení ani dalších pět let.

Proč se modely tak mýlily? Protože za prvního šéfa IPCC politici dosadili asi nejloupež-

šího klimatologa 20. století. Pan Bert Bolin ze Švédska při vysvětlování růstu teplot zcela ignoroval účinek nárůstu sluneční aktivity. Vše automaticky vysvětloval emisemi CO₂. Byl uhlíkem doslova posedlý. Právě proto se Bolin politikům hodil. Chtěli z oteplení obvinít CO₂, aby mohli inkasovat pokuty od každého, kdo používá fosilní paliva. Fámy, že má být zavedena „daň z uhlíku“, se tak dlouho zesměšňovaly jako konspirační teorie, dokud se nestaly skutečností.

Byl přijat princip předběžné opatrnosti, který vlastně znamená konec zdravého rozumu.

Abychom pochopili, kdo za tímto komplotem stál, musíme se vrátit pár let do minulosti. Klimatický panel byl výtvozem ekologické komise OSN, takzvaného „UNEP“. Tuto instituci založil a její šéfy jmenoval pan Maurice Strong, jeden z předních činitelů tzv. Římského klubu. To je politické hnutí, které v roce 1972 vydalo legendární knihu „Meze růstu“. V knize klub bez obalu za svůj cíl vyhlásil zničení hospodářského růstu. Důvod? Prý nerostné suroviny za pár desítek let dojdou. Ropa dojde do roku 1992. Čím pomalejší bude hospodářský růst, tím méně surovin spotřebujeme a déle nám vydrží. K tomu potřebujeme zavést globální přidělové hospodářství v sovětském stylu.

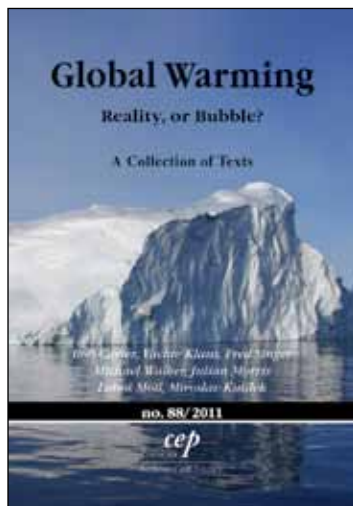
K zastavení prosperity měla sloužit uhlíková daň a zdražování energií. Obyvatelstvo mělo být k poslušnosti přinuceno strachem. Od toho tu byly Bolinovy strašidelné scénáře o tom, co prý se stane, pokud nezastavíme růst CO₂. Vytvářet takové scénáře je přitom kumšt, protože v dějinách ke krizím docházelo naopak kvůli ochlazení – klasickým příkladem je pád Mayské říše.

Takže když měla IPCC pro své teze předložit důkazy, nastávaly rozpaky. Ačkoli USA do klimatologie za posledních dvacet let nalily přes 35 miliard dolarů, dodnes jsou jediným argumentem klimatologů dojemné gumové grafy. Graf sluneční aktivity se splácne, jako když ho přejede parním válcem. Zatímco graf vývoje teplot se natáhne na výšku, co to jen jde. Tak vzniká iluze, že oteplení nelze vysvětlit působením Slunce.

Poručíme větru dešti

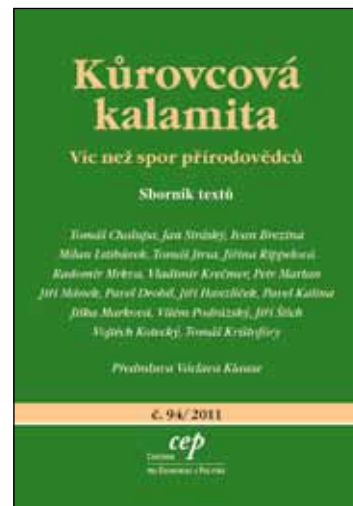
Pokaždé, když vyšla nová zpráva IPCC 2001, novináři citovali jen klíčový závěr. Že většina oteplování je „pravděpodobně“ zaviněna lidmi. Jenže ono „pravděpodobně“ není výsledek žádné rovnice či měření. Je to jen slohový obrat, který si schválili politici v OSN na schůzi! Když se časopis New Scientist ptal Tima Highama z UNEP, odkud se najednou vzalo ono „pravděpodobně“, odpověděl: „Nebyly za tím žádné nové vědecké poznatky. Vědci jen chtěli vyslat jasný a silný signál politikům.“

NABÍZÍME

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí sborník anglických textů číslo 88/2011 „Global Warming – Reality, or Bubble?“, do něhož přispěli **Robert Carter, Václav Klaus, Michael Walker, Julian Morris, Luboš Motl a Miroslav Kutílek**. Editorem sborníku je **Marek Loužek**. Publikace by neměla chybět v knihovně žádného zájemce o debatu o globálních změnách klimatu. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

144 stran, 100 Kč.

CEP nabízí sborník č. 94/2011 „Kůrovcová kalamita – více než spor přírodovědců“, do něhož přispěli **Tomáš Chalupa, Jan Stráský, Ivan Brezina, Milan Lstibůrek, Tomáš Jirsa, Jiřina Rippelová, Radomír Mrkva, Vladimír Krečmer, Petr Martan, Jiří Mánek, Pavel Drobil, Jiří Hanzlíček, Pavel Kalina, Jitka Marková, Vilém Podrázský, Jiří Štich, Vojtěch Kotecký a Tomáš Křišťofory**. Editorem je **Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

150 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

Na základě podobně mlhavých argumentů v roce 1992 na „Summitu Země“ v Rio de Janeiro státy OSN akceptovaly názor, že CO₂ je nutno snižovat. Byl přijat princip předběžné opatrnosti, který vlastně znamenal konec zdravého rozumu. Prý nemáme čekat na vědecké důkazy, protože pak by už mohlo být pozdě. Řada vědců byla tímto tmářstvím tak šokována, že podepsali tzv. Heidelberský protest.

Snahy poroučet větru dešti skončily debaklem. Největší průmyslové státy se do snižování uhlíku nezapojily, protože by to bylo moc drahé. Kjótský protokol v roce 2012 vypršel a emise CO₂ dál rostou. Richard S. J. Tol, ekonom IPCC, spočítal, že i kdyby EU celých sto let plnila svou klimatickou politiku, oteplování by se tím oddálilo za sto roků jen asi o 0,05°C.

Snahy poroučet větru dešti končily debaklem.

Pokud si ale uvědomíme, že skutečným cílem klimatické politiky není klima, šlo o úspěch. Přiškrtit ekonomiku se podařilo. V ČR nakonec stály dotace pro privilegované klimatické podnikatele přes 30 miliard ročně. Roční kšefty s uhlíkem se dle Světové banky vykrabaly v roce 2011 až na 176 miliard dolarů. Kam vedl názor, že bychom měli méně spotřebovávat a žít skromněji? Aby se snížilo spalování fosilních paliv, začaly se místo toho pálit potraviny (tzv. biopaliva), takže miliony lidí neměly co jíst.

Novodobé náboženství

Občané málokdy tušili, jací lidé tahají za nitky klimatického byznysu. V USA k hlavním propagátorům Kjótského protokolu patřil Clintonův poradce Ken Lay, jehož firma ENRON později zkrachovala kvůli účetním podvodům. Odpustky za klimatické

hříchy se daly koupit na „uhlíkové burze“, jejímž architektem byl Richard Sandor, dříve přezdívaný „otec derivátů“. Což je nejrizikovější typ burzovních spekulací. Spoluautor burzy, pan Maurice Strong z UNEP, zase koncem 70. let v Crestone v Coloradu založil apokalyptickou sektu.

Vědci hráli úlohu novodobých kněží: „Kupujte odpustky, nebo skončíte v pekle globálního oteplování.“ V roce 2009 na veřejnost unikla korespondence některých klimatologů (aféra Climategate: klima-gejt). Klimatolog Briffa například píše: „Vím, že jsou tu tlaky, abychom vytvořili úhledný příběh o oteplování, jaké za tisíc let nemá obdoby, jenže to není tak jednoduché. Myslím, že před tisíci lety bylo tepleji.“ Tak se svět dozvěděl, že slavný „hokejový graf“ vznikl „trikem“. Byl to kočkopes vzniklý smontováním dvou odlišných grafů, každý v jinak nataženém měřítku. Vědci obcházeli zákony a utajovali data, aby se na to nepřišlo. Aféra se řešila, tak jako to známe z našeho parlamentu. Když chceme skandál zamést pod koberec, založíme vyšetřovací komisi složenou z kamarádů obžalovaných.

Nebylo to poprvé ve 20. století, kdy politici určovali, který vědecký proud dostane peníze a který bude potlačován. Klimatický alarmismus nápadně připomínal doby, kdy se sovětská biologie musela řídit učením Trofima Lysenka, protože měl Stalinovu podporu. Kdo Lysenkovi odporoval, byl označen za „buržoazního pavědce“. Kdo odmítal alarmismus, byl označen jako „opírač placený fosilním průmyslem“.

Možná ta podobnost se SSSR není docela náhodná. U kolébky Římského klubu totiž stojí Jermen Gvishiani, syn důstojníka KGB. Tento pán byl zeť sovětského premiéra Kosygina a koncem 60. let si do Moskvy pozval italského průmyslníka a intelektuála Pecceiho. Slovo dalo slovo a Peccei založil Římský klub.

Tehdy už začínalo být zřejmé, že Sovětský svaz nedovede Západu konkurovat na poli hospodářského růstu. A tak vznikl nápad ve stylu jiu-jitsu obrátit sílu protivníka proti němu. Co vytvořit docela novou ideologii, podle které je hospodářský růst hříchem? Podle takového vidění by krachující Sovětský svaz byl šampionem. Dnes už víme, že tato doktrína se opravdu prosadila. Dnes jsou zaostalé země, které neumějí dobře hospodařit, dávány za vzor. Protože mají malou uhlíkovou stopu.

Příběh klimatického šílenství

Klimatický panel OSN převzal i pracovní metodu Římského klubu. Bible alarmismu, kniha „Meze růstu“ (1972), byla založena na počítačových modelech z MIT. Hovoříme o době, kdy počítač zabíral celou místnost a jedna hra piškvorek s počítačem trvala hodinu. Autoři ale využili dobové víry v božské prorocké schopnosti počítačů, kterou hezky vystihla komedie „Jáchyme, hoď ho do stroje“.

Vyrábění strašidelných scénářů na základě počítačových simulací se v klimatologii rozjelo ve velkém. Veřejným tajemstvím bylo, že se do modelů zadávají vymyšlená data. Vědci totiž netuší, jak se budou za sto let vyvíjet emise, natož sluneční činnost. A netuší ani, zda by zdvojnásobení CO₂ vedlo k oteplení o 0,5°C nebo 6°C. Od každé veličiny se tedy vylosuje nějaká hodnota jako v loterii. S tím se ale vědci nahlas samozřejmě nechlubí.

Jeden z předních pracovníků IPCC, Stephen Schneider, v roce 1989 řekl: „Abychom si získali pozornost veřejnosti, musíme líčit strašidelné scénáře, dělat zjednodušená a dramatická prohlášení a co nejméně zmiňovat, jak nejisté důkazy máme. Každý vědec si musí sám najít tu správnou rovnováhu mezi tím, co je pravdivé a co zabírá.“

NABÍZÍME

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí publikaci

Globální oteplování – fakta místo mýtů

vycházející z manuálu National Center for Policy Analysis v Dallasu, USA.

Materiál nabízí v kostce základní fakta a mýty o globálních změnách klimatu.

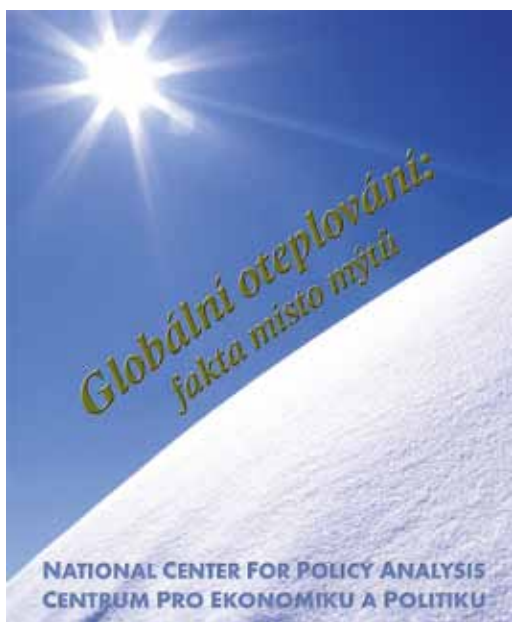
- První část přináší stručnou historii globálního oteplování.
- Druhá část zkoumá důsledky současného oteplování.
- Třetí část se ptá, zda a jak reagovat na globální oteplování.

Fascinující souhrn překvapivých dat, čísel, grafů, které vyvracejí běžné představy o globálních změnách klimatu. Předmluvu napsal Václav Klaus.

Cena: 50 Kč, 40 stran.

objednávky na:

www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

OTÁZKA IVK

Jsou u nás potraviny dražší než u sousedů?

Petr Bendl,
ministr zemědělství

Srovnávání spotřebitelských cen potravin je obtížné. Jsou to údaje, které se rychle mění, protože reagují na situaci na trhu, na poptávku, úrodu a na další faktory, jako je např. úroveň mezd (a tím koupěschopné poptávky) nebo měnový kurz (u dovozových potravin). Máme k dispozici průzkum, který před nedávnem provedl Ústav zemědělských a ekonomických informací. Porovnával hodnotu potravinářského zboží v České republice, na Slovensku, v Německu, Polsku a Rakousku v letech 2008–2011.

Při porovnání konkrétních spotřebitelských cen vybraných potravinářských výrobků vychází, že ceny byly ve sledovaném období v Německu i Rakousku výrazně vyšší než v ČR. Výjimku představovaly v Německu jen spotřebitelské ceny másla, kuřat a mléka. V Rakousku byly ceny výrazně vyšší u všech sledovaných potravin. Ceny v Polsku byly vyšší zejména u mouky, chleba, vajec, másla, čaje, minerálků a červeného vína. Rozdíl mezi cenami na Slovensku a v ČR byl ještě markantnější. Pouze u jablek, červeného vína, piva a brambor (a to jen v některých letech) byly ceny na Slovensku nižší než v ČR.

Základní roli při porovnávání cen a koupěschopnosti hraje úroveň mezd. V ČR dosahovala ve sledovaných letech hrubá mzda přibližně třetiny mzdy v Německu a Rakousku. Naproti tomu mzda v ČR byla vyšší než v Polsku a na Slovensku.

Prioritou Ministerstva zemědělství je, aby si obyvatelé ČR mohli vybírat ze širokého sortimentu potravinářského zboží, a to hlavně z kvalitních výrobků. Ministerstvo zemědělství se dlouhodobě věnuje podpoře vysoce jakostních domácích potravin například tím, že uděluje známky kvality Klasa a Regionální potravina. Tyto ověřené značky pomáhají propagovat výrobky i menších regionálních výrobců a nakupujícím usnadňují orientaci při nákupu dobrých potravin.

Petr Havel,
agrární analytik

Takzvané „kontrolní nákupy“ potravin v sousedním Německu, jimiž se opájela před časem tuzemská média, vytvořily ve spotřebitelské veřejnosti v ČR mýtus o dražších

a nekvalitních potravinách v porovnání s okolními zeměmi. Skutečnost je ale zcela opačná, přičemž nejde o výmysly, ale o výsledky srovnávacího cenového průzkumu v rámci celé EU, které zveřejnila nejvyšší statistická autorita Evropy – Eurostat.

Podle něj jsou potraviny v ČR páté nejlevnější v celé EU (Eurostat sledoval průměrné ceny v roce 2011) a z okolních zemí byly v té době levnější potraviny jen v Polsku. To mělo podle šetření vůbec nejlevnější potraviny v EU (oproti průměru EU - 27 činily ceny v Polsku 64 %), v Rumunsku pak 66 %, Bulharsku 68 %, v Litvě 74 % a v ČR 75 %. Potraviny u nás byly tak o čtvrtinu levnější než v Unii. Dražší než u nás byly i na Slovensku (81 %), Německu (111 %) a Rakousku (116 %). Taková jsou fakta.

Dlužno navíc podotknout, že v naší zemi se prodává ze všech zemí EU nejvíce potravin ve slevových akcích, což znamená, že ve skutečnosti jsou v porovnání s EU ceny potravin v ČR ještě nižší, než zjistil Eurostat. Samozřejmě, za poslední dva roky ceny potravin v ČR vzrostly, rostly ale i v zahraničí. Za posledních sedm let ale jen o pět procent pomaleji než u nás. Problém je, jako vždy, když se srovnávají nesrovnatelné věci.

Zmíněné kontrolní nákupy v Německu byly prováděny především v blízkosti našich hranic, kde je skutečně nižší cenová hladina potravinářských produktů. Kromě toho se pro účely atraktivního mediálního sdělení vybíraly obvykle ty levnější německé výrobky. Ty se pochopitelně dají najít vždy. Jiná věc je kvalita potravin. Díky tomu totiž, že se drtivá většina lidí u nás řídí při nákupu potravin zejména jejich cenou, je na tuzemském trhu více levnějších, a tím i často méně kvalitních potravin než třeba v Německu. Na druhou stranu – levný výrobek vždy nemusí znamenat nižší kvalitu a naopak, ale obecně to platí.

Miroslav Toman,
prezident
Potravinářské komory

Předně nelze tvrdit, že u nás jsou obecně potraviny dražší než v zahraničí. Vždy záleží na tom, jaké potravinářské výrobky srovnáváme, pokud jde o kvalitu či značku.

Na cenu potravinářských výrobků v ČR působí zcela zásadně dva faktory. Prvním z nich je DPH u potravin, která patří k nejvyšším v Evropě. Navíc v posledních pěti letech došlo k jejímu zvýšení celkem o 10 %, z původních 5 % na 9 % v roce 2008 až na 15 % v roce letošním. Již při loňském zvý-

šení DPH z 10 na 14 % jsme upozorňovali, že obchodníci přes své proklamace, že tak v žádném případě neučiní, promítnou vyšší DPH do cen potravin a jejich cena se podstatně zvýší. Což se také stalo už na podzim roku 2011.

Druhým faktorem jsou marže řetězců. Potravinářská komora ČR vytváří přehled marží u jednotlivých potravinářských výrobců. Nejnížší marže (do 50 %) jsou u komoditních výrobků, jako je pečivo nebo mléko. Naopak u výrobků s vyšší přidanou hodnotou jsou marže velmi vysoké a v některých případech přesahují i 100 %. Tyto vysoké marže řetězců tak značně omezují pro spotřebitele možnosti výběru, protože kvalitní či specializované výrobky jsou díky této obchodní politice řetězců pro zákazníky značně cenově nevýhodné.

Je nutné podotknout, že marže, které uvádí ČSÚ a Potravinářská komora ČR, se liší, protože ČSÚ do svých výpočtů nezapočítává tzv. zadní marži, tedy bonusy, poplatky a jiné akce. Sám ČSÚ dokonce přiznal, že se zadní maržemi počítat neumí, protože se k těmto údajům vůbec nedostane. Navíc, maloobchodní ceny jsou u nás nesmyslně deformovány hlavně procentem zboží prodaného v akci. Řetězce nastaví normální cenu hrozně vysoko a akční cena je proti ní dost často skoro poloviční. Je logické, že si zákazníci vybírají jen zboží v akci a na svůj výrobek si počkají vždy od akce do akce. Kdyby se ceny nastavily na normální hladiny, tak by ceny na pultech klesly automaticky a v porovnání se zahraničím bychom vycházeli ještě příznivěji.

Milan Teplý,
generální ředitel
MADETA a. s.

Pro průmyslové podniky a podnikatele je u nás o tři až sedm procent dražší elektrická energie, kupujeme si dražší pohonné hmoty, za uplynulých dvacet let se také výrazněji zadlužila podnikatelská sféra, kdy úvěrové zdroje využívané pro podnikání jsou o mnohem „dražších penězích“ než v zahraničí.

V neposlední řadě pak není v českých firmách v ČR tolik obvyklé dobrovolné používání náhražek. To požadují zahraniční obchodní řetězce, pro něž je nízká cena potravin předpokladem pro to, že se v regálech jejich obchodů vůbec objeví. Firmy, které tuto hru nechtějí hrát, pak samozřejmě musejí do ceny svých výrobků promítnout veškeré vložené náklady, a to nejen zpracovatelské, ale i surovinové. Z toho

pak jasně vyplývá, že české potraviny jsou mnohdy na vyšší cenové hladině než ty zahraničí. Je to v podstatě záležitost neviditelné ruky trhu, mohu-li si vypůjčit již zlidovělou formulaci.

A jaká je podle mého názoru možná cesta správným směrem? Rozhodně ne jednoduší v situaci, kdy je v ČR obchod s potravinami a veškerým dalším zbožím odevzdán trhu, záležitostí supermarketů a hypermarketů, striktně určených prodejních ploch retailovému prodeji a prodejní doby.

Myslím, že nejdřív by bylo dobré přerozdělit trh tak, aby český stát uzpůsobil jeden státní obchodní řetězec coby podnikatelský záměr stoprocentně českých podniků, aby jej postupně privatizoval, ale hlavně by jej českým zbožím zásobovali tuzemští producenti. Prostě čeští dodavatelé pro české spotřebitele prostřednictvím řetězce, který by měl charakter podobný jako například Terno. To bych viděl jako rozumné řešení a rád bych se v něm angažoval.

Vít Bárta,
předseda strany
Věci veřejné

Data Eurostatu, která uvádí, že v ČR jsou potraviny výrazně levnější než v zahraničí, se neshodují s porovnáním aktuálních nákupních cen. To provádí například server www.superkosik.cz, porovnávající ceny potravin v jednotlivých městech ČR, ale i se zahraničím.

Na porovnání aktuálních nákupních cen si pravidelně zadávám výzkum i já sám. Jeden nákup sám o sobě nemá přílišnou vypovídací hodnotu, ale na základě dlouhodobého pozorování lze dojít k relevantním závěrům.

Lze s určitostí říci, že řada potravin je v sousedních státech (zejména v Německu a Polsku) znatelně levnější než v ČR. Situaci podtrhuje rozdíl v kupní síle obyvatelstva (zvláště ve srovnání s Německem). Tento jev se nejzřetelněji ukazuje v pohraničních oblastech, kde od sebe hypermarkety dělí doslova několik kilometrů a ceny jsou zde značně rozdílné. Pochopitelně to způsobuje přesun poptávky do zahraničí.

Vyšší cenu lze v ČR sledovat zejména u produktů, kde je vysoká koncentrace a kde jsou dodavatelé z titulu svého dominantního postavení schopni ovlivňovat cenu. Za nejlepší příklad považuji Pilsner Urquell, pivo světlý ležák 500 ml. Ten vychází v Německu o 4,50 Kč levněji a rozdíl v dodavatelské ceně činí 2,20 Kč. Tento cenový rozdíl je způsoben koncentrací trhu piva. V Německu dosahuje Herfindahl-Hirschmanův index koncentrace hodnoty 800. V ČR dosahuje hodnoty 2800, což značí vysoce koncentrovaný trh.

V ČR je několik dalších potravin, u nichž mají výrobci dominantní tržní postavení a lze zde také pozorovat vysoké ceny v porovnání s ostatními zeměmi. Nejvýrazněji to je vidět a produktech jako minerální vody, sušenky, čokoládové výrobky nebo tuky.

Andrej Babiš,
generální ředitel
Agrofert Holding, a.s.

Podle Eurostatu jsou české potraviny páté nejlevnější v EU. Nižší ceny potravin jsou pouze v Polsku, Rumunsku, Bulharsku a Litvě. V jednotlivých komoditách, které naše skupina vyrábí, máme následující zjištění.

Ceny chleba a pečiva jsou v České republice jedny z nejnižších v Evropě (sedmé nejnižší v rámci EU). V Německu a Rakousku jsou ceny chleba a pečiva přibližně na dvojnásobku našich cen. Podle Eurostatu cena 1 kg chleba v ČR je 0,98 EUR a v Německu 1,94 EUR. Na Slovensku a Polsku jsou ceny srovnatelné s cenami v České republice.

U vepřového a hovězího masa jsou ceny srovnatelné se Slovenskem, Maďarskem a Polskem. Dražší maso je v Německu a Rakousku. U uzenin je tomu podobně.

Ceny celé a dělené drůbeže v České republice jsou srovnatelné s cenami v sousedních zemích, jako jsou Slovensko a Maďarsko. Levnější je drůbež v Polsku, naopak dražší v Německu a Rakousku.

U základních mléčných komodit, jako jsou mléko polotučné 1,5% a máslo, jsou ceny stejné, nebo mírně nižší než na Slovensku a Maďarsku.

Porovnávání cen je dosti složité, protože spousta zboží se prodává v akcích, které mnohokrát dosahují i desítky procent snížení obvyklých cen. Ceny potravin v jednotlivých zemích jsou značně ovlivněny rozdílnou výší DPH a rozdílnou marží obchodních řetězců.

Lukáš Kovanda,
ekonom, Prague Twenty

Jako v podstatě na každém ekonomickém jevu i na této skutečnosti se podepisuje více faktorů. Tím zcela ústředním ovšem je vysoká daň z přidané hodnoty. Vyšší sníženou sazbou DPH, kterou jsou potraviny obvykle daněny, má z celé Evropy pouze Dánsko. Dokonce i Švédsko, země s jednou z vůbec nejvyšších daňových kvót (poměr daňového inkasa k HDP) v celé Evropě, uplatňuje na potraviny nižší daňovou sazbou než Česká republika, o našich sousedních zemích ani

nemluví. Vzhledem k tomu, že poptávka po řadě potravin, zejména po těch základních, je značně neelastická, je přenos daňového břemene na konečného spotřebitele poměrně snadnou záležitostí.

Všude v Evropě je potravinový trh pokríván kromě daně z přidané hodnoty ještě dalšími způsoby, které rovněž přispívají k cenovým rozdílům mezi jednotlivými státy. Ekonomicky nejférovějším přístupem by pochopitelně byla eliminace drtivé většiny dotací a subvencí, což je ale v ovzduší současné Evropské unie politicky a vlastně i ideologicky neprůchodná záležitost. Společná zemědělská politika EU přitom stále dotačně favorizuje „staré“ země EU, ze sousedních států tedy Německo a Rakousko, a ke snižování rozdílů v úrovni přímých plateb v prvním pilíři, z něhož se čerpají podpůrné prostředky do zemědělství, dochází jen pomalu. Rozhodně pomaleji, než jak představitelé EU v minulosti slibovali.

Zatímco za poměrně vysokou sazbu DPH, kterou jsou v ČR potraviny daněny, mohou čeští politici zcela (EU pouze stanovuje spodní hranice jednotlivých daňových sazeb, které ale ČR v současnosti zřetelně překračuje), za rozdílné podmínky v rámci společné zemědělské politiky jsou vinní jen částečně. A to zejména ti socialističtí, kteří vládli v době vstupu naší země do EU a kteří kývli svým francouzským kolegům, zlobbovaným nepochybně tamními zemědělci, na vznik desetiletého přechodného období, po němž nebudou dotační podmínky mezi „starými“ a „novými“ zeměmi moci být srovnány.

Za relativně dražšími potravinami tedy hledejme kroky našich i zahraničních politiků a na ně navázaných lobbistů. ■

Předplatné na rok 2013

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného činí 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.

Dosavadní předplatitelé CEP se stávají předplatiteli IVK.

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

predplatne@institutvk.cz

Úvaha o stavu českého ekonomického školství*

Václav Klaus

Děkuji pořadatelům dnešní akce za to, že mi dali možnost zde promluvit. Přicházím sem jako bývalý student VŠE, který svá studia ukončil před neuvěřitelnými padesáti lety, ale i jako dnešní člen Vědecké rady Národohospodářské fakulty a jako profesor na téže fakultě. Měl bych se přiznat k tomu, že jsem na této absolventské akci ještě nikdy nebyl, pocit příslušnosti k VŠE však v sobě mám. Měl jsem ho vždy a nijak ho neskrývám. K VŠE se rád hlásím.

Výuka ekonomie

Tato škola (spolu s Právnickou fakultou UK) v éře minulé i předminulé svými absolventy vydatně zásobovala český politický a ekonomický establishment. Z vlastní zkušenosti vím, že např. v 90. letech vlády více než z poloviny tvořili absolventi VŠE. V dnešní vládě však není absolvent VŠE ani jediný. Není to už třeba? Zhoršila se VŠE? Zlepšily se jiné vysoké školy? Dostaly se tyto školy do čela našich intelektuálních výbojů či hospodářsko-politických iniciativ?

* První část vystoupení na setkání absolventů VŠE, Praha, Vysoká škola ekonomická, 18. května 2013.

Nevím, jako pamětník musím ale říci i to, že ani v 60. letech naší, jak se nám tehdy zdálo, historickou ekonomickou reformu nerazila VŠE, ale Ekonomický ústav ČSAV a stejně tomu bylo i v 80. letech, kdy byl v čele Prognostický ústav ČSAV.

Informace se přetvářejí ve znalosti (a vědomosti) jen tehdy, je-li k dispozici návod (neboli teorie), kam tyto informace ukládat a jak s nimi pracovat. Jinak jsou prázdnem a chaosem.

To není kritika, to je povzdechnutí si. VŠE je dostatečně vytížena výukou a provozem školy, což je ostatně její hlavní smysl. A to zejména dnes, kdy jsou vysoké školy a vysoké školství u nás i ve světě v evidentní krizi. Nevěřím školám, které se předhánějí v tom, že budují vědecké parky, „centra excelence“ či moudré poradenské firmy. Nevěřím školám, které se holedbají leckdy velmi sporným, státem dotovaným výzkumem a přitom zapomínají na to hlavní – na výuku studentů.

Neodvažují se příliš zvsoka hodnotit, jak se dnes na VŠE učí, protože to dobře posoudit neumím, ale občas mne zneklidní setkání s některými jejími absolventy, kteří se mi zdají být skutečnou, poctivou ekonomii, resp. *ekonomickým způsobem myšlení*, téměř nedotčení.

Před půl stoletím nás sice škola učila dost jiné věci než dnes (a mnohé z nich byly zce-

la absurdní), ale alespoň podle své vlastní zkušenosti – která byla ovlivněna i tím, že jsme ještě měli i pár „starých“ předkomunistických profesorů – si dovoluji tvrdit, že nás při vši své problematičnosti učila se učit, učila nás kriticky myslet, učila nás se nad věcmi zamýšlet a učila nás nepřijímat vnucované pravdy. Čím více nám je vnucovala, tím více jsme jim nevěřili. Učila nás klást otázky. Sobě i učitelům.

Přítomnost ve škole

Za důležité – možná trochu staromódně – považuji to, že přítomnost ve škole byla povinností. Díky tomu jsme byli v každodenním kontaktu se svými vyučujícími i mezi sebou navzájem. Bez vedení – osobního i lidského – studentů nemůže být efekt vysokoškolské výchovy plnohodnotný. Ve škole jsme trávili spoustu času. Zkoušky byly v drtivé většině případů ústní, kontakt se zkoušejícími byl bezprostřední. Nesehrál v tom všem nešťastnou roli i tzv. systém kreditů?

Deprimuje mne, že současní studenti nemají na studium stejnou koncentraci, jako jsme měli, resp. museli mít my. Dnes má skoro každý student vedle studia nějaké zaměstnání. Nedovedu si to představit. Nemám nic proti včasnému získání praktických zkušeností, ale nesmějí být na úkor studia. Často si proto kladu otázku, zda jsou dnešní studenti neskonalé schopnější, než jsme byli my, nebo zda je dnešní škola lehčí. Třetí verzi odpovědi nemám. Deprimuje mne i to, že dnešní učitelé stačí současně učit na více školách

NABÍZÍME

Institut Václava Klause nabízí sborník „**Dnešní polemika o včerejší privatizaci**“ (2013), do něhož přispěli **Jiří Weigl, Václav Klaus, Dušan Tříška, Dušan Tříška, Karel Dyba, Ladislav Jankl, Jan Stráský, Tomáš Ježek a Marek Loužek**. Publikace by neměla chybět v knihovně žádného zájemce o českou privatizaci. Slouží nejen jako zdroj informací o příběhu české transformace první poloviny 90. let, ale také o příběhu české společenské diskuse let současných.

92 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz, e-mail: cep@cepin.cz

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí sborník č. 100/2013 „**Bankovní unie – morální hazard evropských rozměrů**“, do něhož přispěli **Vladimír Tomšík, Aleš Michl, Stanislava Janáčková, Charles Dallara, Petr Nečas, Mojmir Hampl, Ivo Strejček, Pavel Kohout, Pavel Páral, Petr Mach, Jan Bureš, Vladimír Pikora, Yuval Levin, Jaroslav Daňhel, Lukáš Kovanda, Tomáš Munzi a Lenka Zlámalová**.

126 stran, 100 Kč.

najednou a ještě k tomu mají své konzultační firmy. Kdy se připravují na výuku? Mám za rok desítky přednášek a projevů a vím, jak obtížná práce to je.

Není možné si nevšimnout i toho, že se VŠE rozutekla do nesmírné šíře. Spousta zde vyučovaných předmětů se ekonomie vůbec netýká. Důsledkem je, že škola v mnohém ztratila svou vnitřní soudržnost. Vadí to? Myslím, že ano. Obávám se také, že se zde různé okrajové předměty, které patří na jiné vysoké školy, neučí na potřebné úrovni.

**Škola má učit ekonomicky myslet.
To má být jádro toho, co si každý
student ze školy odnese.**

Nejde o informace. Ty se sice díky internetu staly dostupnějšími, ale informace se přetvářejí ve znalosti (a vědomosti) jen tehdy, je-li k dispozici návod (neboli teorie), kam tyto informace ukládat a jak s nimi pracovat. Jinak jsou prázdnem a chaosem. Neztrácí se tento „návod“? Nechybí výuka teorie? Nenašla v tomto ohledu nějaká chyba?

Ekonomický styl myšlení

V oboru výuky ekonomie považují za nejvážnější úkol dneška vážně se zabývat dvěma okruhy problémů:

1. Škola má učit ekonomicky myslet. Má učit „the economic way of thinking“, nemá vyučovat nespojitý chaos dílčích poznatků. Důslednou výuku „ekonomického způsobu myšlení“ jsem zde na škole postrádal vždy, ve všech fázích života školy, ve všech – politicky se velmi lišících – obdobích, ale důvo-

dy bývaly jiné než dnes. Často byly politické a ideologické. Tyto důvody dnes nejsou. Přesto to jako problém zůstává. Ekonomicky myslet se nemá učit na jedné specializované katedře, to má být jádro toho, co si každý student ze školy odnese. Mám na mysli soustředit se na

- výuku zcela důsledného myšlení v kategorii porovnávání nákladů a výnosů,
- na schopnost vnímat nejen náklady viditelné, přímé a relativně snadno měřitelné, ale i nepřímé, a zejména náklady příležitosti či nevyužití příležitosti (opportunity costs) veškerých lidských aktivit,
- na výuku schopnosti uvažovat v kategorii komparativních výhod,
- na důsledné odlišování stocks and flows (zásob či stavů a toků), ale i exogenních a endogenních veličin,
- na porozumění významu času, intertemporálního hodnocení a klíčové ekonomické myšlenky, kterou je diskontování,
- na chápání ekonomie jako behaviorální vědy, čili vědy o chování člověka ve velmi širokém slova smyslu, ne o surovinách, hotových výrobcích či nejmodernějších strojích, jako vědy o lidském rozhodování, jako vědy o nejen explicitních, ale i implicitních trzích, atd.

Mám strach, že takto jasně a nekompromisně to VŠE studenti ani dnes neučí.

Mainstreamová ekonomie

2. Druhý problém, který cítím neméně silně, je spojen s evidentní absencí všeobecně sdílené elementární ekonomické mainstreamové teorie učitelským sborem VŠE.

Nejde mi o omezování svobody vysokoškolského učitele učit. Jde mi „jen“ o omezení jeho pseudosvobody, což není nic jiného než omezení jeho nedisciplinovanosti. Vyjadřuji tím svůj nesouhlas s tolik se rozmáhající absencí respektu k tomu, co tvoří nezpochybnitelné jádro ekonomie. Toto říci, je dnes politicky nekorektní, téměř zpátečnickou myšlenkou pro všechny postmodernistické nositele ideologie permanentní revolty proti jakémukoli řádu. Pro všechny vědomé či nevědomé stoupence Derridy a jeho dekonstruktivismu. Zpochybňování mainstreamového jádra ekonomické vědy je samozřejmě plně legitimní, ale patří na speciální seminář o metodologii ekonomie či na kurz komparativní analýzy ekonomických doktrín, nikoli do běžného kurzu zabývajících se parciálními ekonomickými subtematy.

Druhý problém, který cítím neméně silně, je spojen s evidentní absencí všeobecně sdílené elementární ekonomické mainstreamové teorie učitelským sborem VŠE.

To všechno mne velmi trápí a škola by s tím měla něco dělat. Jsem si vědom toho, že to, co jsem teď ve stručnosti říkal, není vyčerpávající analýzou, ale náznakem postoje člověka, který ekonomii respektuje, ale současně člověka, který se na školu dívá – a nemůže jinak – zvenku. A může se v leccčems mýlit. Snad to k nějaké diskusi povede.

Vyšlo ve zkrácené verzi v týdeníku Euro
20. května 2013.

NABÍZÍME

Institut Václava Klause a Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí knihu Václava Klause „Dvacet let české měny“ (2013). Těžiště knížky tvoří přednáška prezidenta na únorové konferenci České národní banky o dvaceti letech české měny a dvě kapitoly z knihy Václava Klause „My, Evropa a svět“ (Fragment 2013) o rozdělení České a Slovenské federativní republiky a měnové krizi v roce 1997.

48 stran, 50 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz, e-mail: cep@cepin.cz

Institut Václava Klause nabízí publikaci „Spor o amnestii“ (2013). Sborník obsahuje kompletní znění amnestie prezidentky republiky, rozhovory prezidenta o amnestii, doplňkové texty a dopisy občanů o amnestii. Do sborníku přispěli M. Knížák, P. Hájek, T. Sokol, T. Jirsa, Z. Koudelka, P. Hasenkopf, J. Payne, J. Skopeček, K. Steigerwald, V. Vlk, B. Doležal, J. Rychetský, S. Janáčková, J. Lupoměský, P. Suchomel, M. Stín a Z. Pantůček.

128 stran, 100 Kč.

ANALYTICKÝ KOMENTÁŘ IVK

Druhý důchodový pilíř je z papíru

Ladislav Jaki,
Institut Václava Klause

Kampaň, která má nalákat klienty do fondů tzv. druhého důchodového pilíře, nabývá už skoro zoufalých rozměrů. Do televizních reklam na záchranu operace se zapojil už i cirkusový slon, partička komiků a další estrádní rekvizity. Vláda uvolnila dalších 20 milionů korun na vlastní kampaň. Projekt druhého pilíře totiž najíždí na mělčinu a ti, kdo jsou na něm zainteresováni, propadají panice.

Nenaplněná očekávání

Jak by ne. Počet klientů všech fondů dohromady dosáhl dosud pouhých 50 tisíc. Což je dramaticky pod úrovní nutnou k zajištění základní funkčnosti systému, přičemž na nábor mají fondoví naháněči už jen měsíc. Však už také zkoušejí zlomit stát, aby jim ovečky do jejich ohrádek nahnal trikem, například prostřednictvím automatického vstupu do druhého pilíře, přičemž lidé by se museli aktivně odhlásit, jinak by zůstali chyceni.

V reklamách nám vesele lžou, jako že ze svého zaplatíte jen kanystr benzínu a další dva vám do nádrže naleje úslužný stát zadarmo. Místo aby vám férově řekli, že jeden kanystr si zaplatíte přímo a ty další dva zaplatíte přes státní pokladnu, ale fondy vám ten benzin nenalijí do nádrže právě jedoucího auta, ale do cisterny, kterou pro vás (možná) otevrou za několik desetiletí.

Je evidentní, že se tu kdosi přepočítal, že čísi očekávání nebyla naplněna. A jak už to bývá, není to vinou reality, ale právě nereálných očekávání. Soudní hodnotitelé samotné myšlenky druhého pilíře ale tento vývoj dávno očekávali a nijak překvapení nejsou. Spíše je mrzí, že jejich varovná slova nebyla vyslyšena včas.

Systémové vady

Myšlenka druhého pilíře je totiž vadná od začátku. Zprv: je koncipována pro úplně jiné ekonomické počasí. Vznikla v dobách plynulého ekonomického růstu a dlouhodobé stability finančního sektoru. Princip „dlouhých peněz“, který počítá s investicí na dálku jedné či více generací, totiž jako svůj nutný předpoklad potřebuje kontinuální a očekávatelný hospodářský vývoj a tedy i investiční důvěru z něj vycházející. V takovém prostředí se nyní nenalzáme

ani náhodou. Nikdo nechce kupovat zajíce v pytli a zbavit se svobody zacházení se svými volnými prostředky kvůli vidině profitu velmi pofidérního.

Zadruhé: v podobě, v jakém je účast ve druhém pilíři nabízena, jde o uživatelsky nezajímavý produkt. Údajná státní pomoc je čerpatelná až za jednu generaci a přistoupení se nabízí v podobě nevratného kroku. Potenciální klienti postrádají pravidla o případném dědění, variabilitu doby čerpání či vazbu na věk a ne odpracovaná léta. Neexistuje příjmově definovaná cílová skupina, pro kterou by měl tento produkt ve stávající podobě znamenat zřetelný profit.

Zatřetí: žijeme v době rozvinutého „třetího“ pilíře, jehož produkty zaznamenaly dramatický pokrok a skýtají mnohem větší operační možnosti pro individuální investory. A koneckonců také požívají státní podporu, čímž deformují finanční trh. Proto i silné finanční skupiny zajímá více třetí pilíř než dobrodružství s pilířem druhým.

A začtvrté: druhý pilíř je vadný systémově, protože vnáší do systému další problém, hlavně z hlediska perspektivy. Zaměřuje životně důležitou hranici mezi soukromými a veřejnými prostředky i mezi soukromým a veřejným zájmem. Čí jsou peníze na kontě fondu druhého pilíře? Individuálního investora? Proč je ale v jeho prospěch odložena část veřejných financí? Vždyť peníze prvního pilíře žádnými soukromými financemi nejsou, hra na jakýsi důchodový fond se snaží jen naoko rozlišit tyto peníze od běžných rozpočtových.

Stát se nezajímá o důchodový systém ze stejných pohnutek jako finanční instituce. Není žádným fondem, pojišťovnou, sporištelnou ani bankou. Je nástrojem péče o veřejné statky. A těmi je v oblasti důchodů starost o ty, kteří se na stáří neuměli nebo nechtěli zabezpečit. Ne kvůli nim samotným, ale kvůli zamezení negativních externalit, jaké by pro ostatní spoluobčany plynuly z toho, že část jejich sousedů se ocitla v dramaticky neúnosné sociální situaci.

Reformní fiasko

Daňoví poplatníci či plátcí odvodů do tzv. prvního pilíře (což je ale důsledně vzato totéž) nejsou žádnými klienty státu. Princip zásluhovosti zde nemá žádný smysl. Ten má platit v soukromoprávní sféře mezi individuálními investory a finančními ústavami. V případě prvního pilíře jde svého druhu o kvazidaňové odvody ve prospěch obecného veřejného zájmu, ne o formu spoření či pojištění pro vlastní potřebu. Není v žád-

ném veřejném zájmu, aby státem procházely peníze na soukromé potřeby jednotlivých plátců. Veřejným zájmem není větší televizní obrazovka pro plátce vyšších odvodů o nic víc než větší intenzita veřejného osvětlení pod nohy poplatníka odvádějícího vyšší daně.

Stát vůbec nemá mít servisní funkci v dvostranném vztahu s plátcem daně (ať už jí říkáme třeba pojištění). Stát peníze vybírá na péči o veřejné statky, na financování uspokojování veřejných zájmů. Daně neplatíme, abychom za své konkrétní peníze dostali konkrétní službu, dokonce snad v závislosti na výši platby. Od toho je přece trh. To by plátcí vyšší daně mohli požadovat, aby jim u vchodu stál „jejich“ policista a jejich dům hájil jeden armádní tank. Daně stát vybírá od lidí násilím, aby z nich financoval statky, u nichž je konzumace rozptylena, je obecná, ne individuální. A v oblasti důchodů jsou to právě ony negativní externality, které by celé společnosti mohly hrozit ze soužití s nezabezpečenou částí populace.

Dnešní zaměření hranice mezi veřejnými a soukromými penězi, které představuje již první pilíř, potřebuje reformu jako sůl již dlouhá léta. Ta by měla přinést definitivní rozchod státu s funkcí finančního ústavu a jeho návrat k péči jen o veřejné statky, nikoli ke klientskému systému. Zavedení druhého pilíře jde ale směrem přesně opačným: veřejný a soukromý charakter různých důchodových konceptů jen více zaměřuje a promíchává. Tím značně komplikuje příští možné reformní kroky.

Ústavní soud svým rozhodnutím o zrušení první verze tzv. malé důchodové reformy bohužel precedenčně velmi zkomplikoval příští reformní kroky, když velmi chybně petrifikoval vzájemnou závislost odvodů do důchodového fondu a výši později vyplácených důchodů. Naprosto nepochopil, že stát není automat na nápoje: vhodte minci, vypadne důchod. Druhý pilíř je ale ještě větší překážkou příštího možného narovnání než toto rozhodnutí ÚS.

Dosavadní nástup druhého pilíře zatím vypadá jako fiasko, především kvůli totálnímu nezájmu potenciálních klientů. Jenže to není jeho jediný negativní dopad. Tím druhým je, že rozbil ještě několik vajec do jedné velké důchodové omelety, ze které by bylo třeba spíš vejce zpátky vyrobít. Bude to těžké, ale jednou se tato reforma bude muset udělat. I na úkor těch, co se nechali nalákat do druhého pilíře. Což dosud váhající asi správně tuší. Velká voda nám ukazuje, že na papírových pilířích se stavět nemá. ■